

Linda Karjalainen

Petosrikollisuuden kasvu ja määrä Suomessa

Tradenomi

Syksy 2016

KAJAAIN
AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

TIIVISTELMÄ

Tekijä(t): Karjalainen Linda

Työn nimi: Petosrikollisuuden kasvu ja määrä Suomessa

Tutkintonimike: Tradenomi (AMK), liiketalous

Asiasanat: petos, maksuvälinepetos, rikollisuus, kvalifointiperuste, rangaistus

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli perehdyttää lukija petosrikollisuuteen, sen kvalifointiperusteisiin ja määrään Suomessa. Opinnäytetyössä keskityttiin tarkastelemaan erityisesti petosrikollisuuden kasvua muutaman viime vuoden ajalta. Työn tavoitteena oli saada selkeä kuva petosrikollisuuden tunnusmerkeistä ja määristä, sekä kuinka paljon rikollisuus on kehittynyt vuosien aikana.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa tarkastellaan ensiksi korkeimpaan oikeuteen edennyttä tapausta, jossa tekijää epäillään petoksesta. Tässä osiossa käsitellään myös rangaistuksen mittaamista kyseiselle rikokselle. Tämän jälkeen työssä käsitellään hieman petosrikollisuuden taustaa ja kehitystä, mistä ja milloin kyseinen ilmiö on lähtenyt liikkeelle, jonka jälkeen tarkastellaan petosten ja maksuvälinepetosten määritelmiä ja kvalifointiperusteita rikoslaisissa. Lisäksi perehdytään petosrikosten rangaistavuuteen ja rangaistusasteikkoihin.

Opinnäytetyön empiirinen osuus koostuu petos- ja maksuvälinepetosrikosten määrän ja kasvun tutkimisesta. Osuuteen on liitetty muutama taulukko konkretisoimaan rikosten kasvua vuosina 2006 ja 2013–2015 sekä kuva, joka havainnollistaa määrää ja kasvua. Lukuja analysoidaan ja niistä tehdään lopuksi yhteenveto, jossa vertaillaan petosten ja maksuvälinepetosten kasvua ja määriä tarkasteltavien vuosien aikana.

ABSTRACT

Author(s): Karjalainen Linda

Title of the publication: The Growth and Amount of Fraud Criminality in Finland

Degree Title: Bachelor of Business Administration

Keywords: fraud, payment fraud, criminality, motive of qualification, punishment,

The purpose of this thesis was to familiarize the reader with fraud criminality, the motives of qualification and the amount of frauds in Finland. The thesis focused on to examine the growth of fraud criminality in the last few years. The aim was to receive a clear picture of the characteristics and quantities of fraud criminality and how much the criminality has changed during the years.

The theoretical part of the thesis examines first a case that proceeded to the Supreme Court. The felon is suspected of fraud. This part also deals with measurement of the punishment to the crime. After this, the study covers some of the background and evolution of fraud criminality and where and when this phenomenon has begun. Then the study presents the definitions of fraud and payment fraud in criminal law and the motives of qualifications. In addition, this thesis focuses on punishment and punishment scales in fraud criminality.

The empirical part of the thesis consists of studying the amount and growth of fraud crimes and payment fraud crimes. This part has some charts to concretize the growth of the crimes in 2006 and 2013–2015 and a picture to illustrate the procession of the growth. The figures are analyzed and they are summarized in the end.

Sisällys

1 JOHDANTO.....	1
2 EREHDYTTÄMIINEN PETOSRIKOSMUOTONA.....	4
2.1 Tapauksen tausta.....	4
2.2 Asian käsittely käräjä- ja hovioikeudessa.....	5
2.3 Korkeimman oikeuden tuomio.....	5
2.4 Rikostapauksen tarkastelu ja rangaistuksen mittaaminen tapauskohtaisesti.....	6
3 MIKÄ ON PETOS? - PETOKSET JA NIIDEN KVALIFIOINTIPERUSTEET	8
3.1 Petos.....	8
3.2 Petosrikoksen perustunnusmerkit	9
3.2.1 Tahallisuus.....	10
3.3 Petosten kvalifiointimuodot.....	11
3.3.1 Törkeän petoksen kvalifiointiperusteet.....	11
3.4 Maksuvälinepetos.....	12
3.5 Maksuvälinepetosten kvalifiointimuodot	13
3.6 Maksuvälinepetoksen valmistelu	14
3.6.1 Identiteettivarkaus	14
4 PETOSRIKOLLISUUDEN KEHITYSTÄ JA TUNNUSPIIRTEITÄ	16
4.1 Petosrikollisuuden kehitys.....	16
4.2 Petosrikosten tekeminen ja selvittäminen	17
4.3 Petosrikollisuuden kehitys elinkeinoelämässä.....	18
5 RANGAISTUSLAJIT	20
5.1 Maksuvälinepetoksen rangaistusasteikko	20
5.2 Sakko ja vankeusrangaistus.....	20
5.3 Rangaistuksen lieventäminen.....	21
6 PETOSRIKOLLISUUS SUOMESSA	23
6.1 Petosten määrä.....	23
6.2 Maksuvälinepetosten määrä.....	24
6.3 Petosten ja maksuvälinepetosten kasvu – yhteenveto	25

7 YHTEENVETO JA POHDINTA	27
7.1 Pohdinta	29
8 LÄHTEET	33

1 JOHDANTO

Yhä useampi henkilö joutuu huomaamattaan maksuvälinepetoksen uhriksi useimmiten internetissä tai ulkomailla tehtyjen ostosten kautta, joten kerron opinnäytetyössäni tästä ajankohtaisesta ja nopeasti kasvavasta ilmiöstä. Opinnäytetyössäni tarkastelen petoksia, niiden määrää ja kasvua Suomessa. Tutkimusongelmani ovat ”Kuinka yleistä petosrikollisuus on Suomessa sekä kuinka petosten ja maksuvälinepetosten määrät ovat muuttuneet vuosien 2006–2015 aikana Suomessa?” sekä ”Mitkä ovat petoksen kvalifiointimuodot?”. Tutkimuksessani käytän kvantitatiivista menetelmää, jossa tutkin tilastoja ja analysoin tilastoista saatuja lukumääriä. Käytän tutkimuksessani Tilastokeskuksen tilastoja ja Rikollisuustilanne – katsauksia, jotka kertovat petosten ja maksuvälinepetosten määristä ja kasvuista viime vuosina. Kasvussa tarkastelen erityisesti vuosia 2006 ja 2013–2015. Nyky päivänä petoksen uhriksi joutuminen on nopeaa ja helppoa, eikä sitä usein uhri itse huomaa, ennen kuin on liian myöhäistä. Kuitenkin petoksiin liittyvät tietyt tunnusmerkit, joiden täytyy täytyä. Nämä tunnusmerkit on säädetty Suomen rikoslaisissa ja tulen käsittelemään näitä tarkemmin opinnäytetyöni edetessä. Tilanteita usein hankaloittavat osapuolten eriävät tarinat ja mielipiteet tilanteen kulusta, toisten osapuolten nimettömyys ja varsinkin internetissä sattuvien petosten tekijöiden laaja kirjo. Usein rikoksentekijät eivät välttämättä ole suomalaisia ja rikos on voinut sattua ulkomailla.

Tietoa saan hankittua hyvin jo perehtymällä Suomen rikoslakiin ja siellä esitettyihin petosten tunnusmerkkeihin. Tulen myös hyödyntämään ajankohtaisia tilastoja ja artikkeleita, joita löytyy muun muassa Tilastokeskuksen nettisivuilta. Tilastokeskusten tilastoista selviää ilmi tulleiden petosrikosten määrä ja kasvu Suomessa viime vuosien aikana. Artikkeleina käytän ajankohtaisia kirjoituksia petosrikoksista ja identiteettivarkauksista. Tilastoiden avulla petosten kasvu ja määrä konkretisoi- tuu sekä artikkeleista voi saada tietoa ilmiön taustoista ja muutoksista.

Petokset ovat erittäin ajankohtainen aihe. Tilastojen analysoinnin lisäksi kerron opinnäytetyössäni petosten eri kvalifiointimuodoista eli milloin kyseessä on lievä,

perusmuotoinen tai törkeä petos. Suomen rikoslaissa on selkeästi esitelty eri kvalifiointiperusteisten petosten tunnuspiirteet. Konkretisoin erilaisten tilastojen avulla petosten yleisyyttä Suomessa ja selvitän, milloin kyse on lievästä, perusmuotoisesta tai törkeästä petoksesta. Keskityn tutkimusosuudessa petosten ja maksuvälinepetosten kasvuun ja määrään viime vuosien aikana.

Suoritin opintoihini kuuluvan viiden kuukauden työharjoitteluni Kajaanin poliisiase-
man tutkintayksikössä. Siellä pääsin näkemään rikosprosessin kulkua Suomessa
sekä sain todella selkeän ja kattavan kuvan siitä, kuinka tavallista on joutua pe-
tosrikoksen uhriksi ja kuinka helposti ja huomaamattomasti se voi käydä. Keskus-
teltuani aiheesta poliisilaitoksen henkilökunnan kanssa sain siitä idean opinnäyte-
työhöni. Varsinaista toimeksiantajaa opinnäytetyölläni ei ole. Opinnäytetyö sopii
rikosoikeudesta ja Suomen rikosprosessista kiinnostuneille, myös viranomaiset
voivat hyödyntää myös opinnäytetyötäni esimerkiksi koulutuksissa tai uusien työn-
tekijöiden perehdyttämisessä, sillä uudet henkilöt eivät välttämättä ole vielä tietoi-
sia petosten kasvavasta ilmiöstä ja niiden tunnusmerkeistä sekä kvalifiointiperus-
teista. Tilastojen avulla he ymmärtävät ja käsittävät paremmin tämän hetkisen ti-
lanteen sekä pystyvät arvioimaan kasvua ja tulevaisuutta tarkemmin. Uskon li-
säksi, että monet ovat kiinnostuneet aiheesta sen ajankohtaisuuden ja medianäky-
vyyden vuoksi. Iltapäivälehdistä saa yhä useammin lukea niin pienimmistä kuin
suuremmistakin petostapauksista ja varsinkin, kun kyseessä on esimerkiksi tun-
nettu tai muuten korkeassa asemassa oleva henkilö, mainostilaa annetaan vielä
enemmän.

Aloitin opinnäytetyöni tuomalla esiin korkeimpaan oikeuteen edenneen petosta-
pauksen. Esimerkkitapaus johdattaa lukijan suoraan aiheeseen ja herättää mie-
lenkiinnon aihetta ja tutkimusta kohtaan. Tapaus on hyvin tyypillinen petosrikos,
josta voidaan erottaa eri kvalifiointimuotojen tunnusmerkkejä ja rikosprosessin kul-
kua. Tämän jälkeen keskityn määrittelemään ja kertomaan keskeiset tunnusmerkit
petokselle, maksuvälinepetokselle ja niiden eri kvalifiointiperusteille. Seuraavassa
osiossa tutkin hiukan petosrikosten taustaa ja kehitystä. Tämän jälkeen opinnäy-
tetyöni etenee osioon, jossa tarkastelen Tilastokeskuksen ja Rikollisuustilanne –
katsauksien tilastoja. Tilastoista tutkin, kuinka paljon viime vuosien aikana petos-

ja maksuvälinepetosrikoksia on tehty Suomessa ja peilaan tuloksia melkein kymmenen vuoden takaisin tuloksiin. Saaduista määristä muodostan taulukot, joiden avulla määriä ja kasvun muutoksia on helppo ymmärtää. Lisäksi tutkin yleisimpiä rangaistuksia petos- ja maksuvälinepetosrikoksille.

2 EREHDYTTÄMIINEN PETOSRIKOSMUOTONA

Korkein oikeus on ylin oikeusaste tuomioistuimen organisaatiossa ja sinne voi valittaa valitusluvan saatua hovioikeuden antamasta tuomiosta (Virolainen & Pölonen 2003, 17). Tässä tapauksessa rikoksesta epäilty on syyllistynyt petokseen erehdyttämällä Kansaneläkelaitosta (Kela) maksamaan hänelle asumistukea enemmän, kuin hänellä on tarkoitettu. Kyseinen tapaus valittiin tähän tutkimukseen, koska tapauksessa käsitellään petosten kvalifiointiperusteita, rangaistusasteikkoja sekä siitä erottuvat selkeästi Suomen rikosprosessin eri vaiheet. Lisäksi Kansaneläkelaitos on monelle vähintään jollain tasolla tuttu organisaatio, joten tapausta on helpompi ymmärtää ja se on kiinnostava sen takia.

2.1 Tapauksen tausta

A on syyllistynyt petokseen eli hän on oman tunnustuksensa mukaan 20.5.2008–31.12.2010 välisenä aikana erehdyttänyt Kelaa maksamaan hänellä 10 079,83 euroa asumistukea liikaa, jotta hän saisi itsellensä ja muille oikeudetonta taloudellista hyötyä. Kun A on hakenut itsellensä asumistukea, hän ei ole ilmoittanut tulojaan ja työskentelyjään, joka on aiheuttanut Kelalle suuren taloudellisen vahingon.

Syyttäjä katsoi, että A on teoillaan tavoitellut huomattavaa hyötyä sekä syyttäjä katsoi lisäksi, että rikos on kokonaisuutena ollut törkeä. A oli omasta mielestään syyllistynyt pelkkään petokseen, ei törkeään petokseen. A:n mukaan hän ei olisi yksin pystynyt elättämään ja huolehtimaan lapsistaan ilman saamaansa asumistukea. (KKO 2015:52.)

2.2 Asian käsittely käräjä- ja hovioikeudessa

Käräjäoikeus katsoi, että A:lle oli maksettu perusteetonta asumistukea noin 2,5 vuoden ajan. Käräjäoikeuden mielestä A:lle oli voinut syntyä käsitys, että annetut tuet olivat oikeutettuja, koska viranomaiset eivät olleet puuttuneet asiaan aiemmin. Käräjäoikeuden mukaan tapaukseen liittyi inhimillisiä tekijöitä, joiden kautta teko ei ollut kokonaisuudessaan törkeä. Käräjäoikeus tuomitsi A:n 60 päiväsakon sakkorangaistukseen petoksesta. (KKO 2015:52.)

Syyttäjä valitti päätöksestä hovioikeuteen. Lisäksi syyttäjä vaati, että A tuomittaisiin rangaistukseen törkeästä petoksesta tai tapauksesta riippumatta rangaistus kovenisi vankeudeksi. Hovioikeus katsoi, että A tavoitteli teollaan sen verran suurta määrää, että sitä voidaan pitää rikoslain mukaan huomattavana. Myöskin itse teko oli kestänyt sen verran kauan ja A oli tehnyt sinä aikana yhteensä viisi vääränsisällöllistä asumistukihakemusta Kelalle, joten kokonaisuutena petosta voitiin pitää törkeänä. Hovioikeus tuomitsi A:n kuuden kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen törkeästä petoksesta. (KKO 2015:52.)

A:lle myönnettiin valituslupa. A teki muutoshakemuksen, jossa hän vaati selvitystä sille, voidaanko hänen tekemää tekoa pitää suuruudeltaan törkeän petoksen tunnusmerkistöjen mukaan huomattavana. Valituksessaan A vaati hovioikeuden tuomiota kumottavaksi ja, että hänet tuomitaan sakkorangaistukseen tai korkeintaan kahden kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen petoksesta. (KKO 2015:52.)

2.3 Korkeimman oikeuden tuomio

Rikoslaisissa tarkoitettulla tavalla, A:n teon suuruista hyötyä ei voida pitää huomattavana. Näin ollen A:n syyksi luettu rikos on petos. Kansaneläkelaitoksen tilastojen mukaan, A:n tavoittelema ja saatu hyöty on ollut keskimäärin yli kolminkertainen verrattuna vuoden 2014 tapauksiin, jotka on syyksi luettu petoksena. Koska tavoit-

tellun hyödyn määrä on niin suuri, sakkorangaistusta ei voida pitää tarpeeksi riittävänä seuraamuksena. Tapauksessa on otettu huomioon myös se, että A on tavoitellut hyötyä useassa ja pienemmissä erissä, kuitenkin antamalla joka kerta samoja vääriä tietoja. Tällainen toiminta on osoittanut, että A on pyrkinyt saamaan jatkuvaa hyötyä, mutta jokaisella kerralla tavoiteltu hyöty on ollut pienempi, kuin kokonaisuudessaan A:n tavoittelema hyöty. Hyödyn kokonaismäärän vuoksi, rangaistuksen tulisi olla ankarampi, kuin petoksesta tuomittu rangaistus. (KKO 2015:52.)

A kertoi, että teon syynä on ollut taloudellinen ahdinko, neljän lapsen yksinhuoltajuus, huoli lasten hyvinvoinnista sekä pelko lasten huostaan ottamisesta. Korkeimman oikeuden mukaan kolmen kuukauden vankeusrangaistus on oikeudenmukainen seuraamus A:n syyksi luetuista teoista. Rangaistus on ehdollinen. (KKO 2015:52.)

2.4 Rikostapauksen tarkastelu ja rangaistuksen mittaaminen tapauskohtaisesti

Rikoslaissa on säädetty yleisperiaate rangaistuksen mittaamisesta. Sen mukaan rikoksen rangaistus täytyy mitata sillä tavalla, että sen voidaan katsoa olevan oikeudenmukaisessa suhteessa rikostapauksen vahingollisuuteen että vaarallisuuteen, teon vaikuttimiin sekä tekijän muuhun syyllisyyteen, joka ilmenee rikoksesta. (Tapani & Tolvanen 2011, 43.)

Rikollisuudessa jokainen tapaus on erilainen. Tekijän motiivi, syyt ja tapaukseen liittyvät olosuhteet vaihtelevat, joten tapauksia on usein vaikea verrata keskenään. Myös rikoksen kulkua voidaan kuvailla eri tavoin, riippuen kuka tekee tapahtuman kuvaamisen, millaiset resurssit poliisilla on ollut käytössä sekä mitä asioita ja seikkoja pidetään rikosoikeudellisesti aiheellisina (Tapani & Tolvanen 2011,19–20). Vaikka rikoslaissa on säädetty tarkasti petosten kvalifiointiperusteista, ei tapausta voida selkeästi määritellä lieväksi tai törkeästi ainoastaan niiden perusteella, vaan jokaista epäiltyä rikosta tulee katsoa laajasti eri näkökulmista. Huomattavana hyö-

tynä pidetään usein noin 10 000 euroa (Frände, Matikkala, Tapani, Tolvanen, Viljanen & Wahlberg 2006, 664). Tässä tapauksessa A oli siis ylittänyt tämän summan, mutta kuitenkin kokonaisuudessaan tekoa ei pidetty törkeänä.

Edellä mainitussa tapauksessa, A oli erehdyttänyt Kansaneläkelaitosta jo useiden vuosien ajan. Mikäli viranomaiset eivät olisi puuttuneet asiaan, olisi A luultavasti jatkanut toimintaansa vielä kauemmin. Ihmisiä ei välttämättä nykyään enää pelota huijata tai erehdyttää eri organisaatioita antamaan heille taloudellista hyötyä. Monet voivat tuudittautua myös ajatukseen, että kukaan ei ehdi huomata pientä huijasta, sillä tapauksia on nykyään niin paljon ja moni niistä on huomattavasti vakavampia. Tämä voi viitata siihen, että rikoksentekokynnys on laskenut, erityisesti taloudellista hyötyä tavoittelevissa rikoksissa, ja on voinut vaikuttaa petosrikollisuuden kokonaismäärään.

3 MIKÄ ON PETOS? - PETOKSET JA NIIDEN KVALIFIOINTIPERUSTEET

Petokset ja petosrikokset ovat kasvava ilmiö. Nykypäivänä petosrikoksia tehdään suurimmaksi osaksi internetissä, kun ihmiset myyvät ja tilaavat tavaraa eri puolilta maailmaa (Aalto 2016). Petosrikoksia on monenlaisia ja näin ollen petokset ovat jaoteltu vakavuusasteen perusteella lieviin, perusmuotoisiin ja törkeisiin petoksiin. Jokaisessa epäilyssä petostapauksessa tulee olla petosrikoksen tunnusmerkkistöä, joiden avulla voidaan määritellä tapauksen vakavuutta ja törkeyttä.

3.1 Petos

Suomen rikoslaissa petoksena käsitellään tapausta, jossa henkilö hankkii itsensä tai toiselle taloudellista hyötyä. Myös tapausta, jossa henkilö vahingoittaa toista henkilöä erehdyttämällä tai saa toisen tekemään tai jättää tekemättä erehdyksen kautta jotain, joka voi aiheuttaa kyseiselle henkilölle taloudellista vahinkoa, käsitellään petoksena. (Rikoslaki 36:1.)

Henkilön katsotaan syyllistyneen petokseen myös sellaisissa tapauksissa, joissa henkilö on muokannut, tuhonnut, poistanut tai syöttänyt tietojärjestelmiin sellaista tietoa, jonka seurauksena tietojenkäsittelyn lopputulos on väärentynyt ja aiheuttanut toiselle henkilölle taloudellista vahinkoa. Myös henkilö, joka puuttuu tietojärjestelmän toimintaan aiheuttaen toiselle taloudellista vahinkoa, voidaan tuomita petoksesta. (Rikoslaki 36:1.)

Tyypillisessä petosrikoksessa rikoksentekijän tavoitteena on saavuttaa taloudellista hyötyä hankkimalla tavaraa laskua vastaan ilman aikomusta maksaa niitä. Useissa tapauksissa rikoksentekijä myy hankkimansa tavarat eteenpäin, mikä tarkoittaa sitä, että jo tilausvaiheessa tekijällä ei ollut maksuaikomusta. Myös tilauksen tekeminen väärän henkilön tai yrityksen nimellä osoittaa maksuhaluttomuutta. (Frände ym. 2006, 642.)

3.2 Petosrikoksen perustunnusmerkit

Petosrikoksen rangaistavuuteen liittyvät tietyt kriteerit. Nämä kriteerit ovat taloudellisen hyödyn tavoittelu, hyödyn oikeudettomuus, erehdyttäminen, erehdyttämisestä aiheuta erehdys, erehdyksen vallassa tehty määräämistoimi sekä taloudellista määräämistoimesta aiheutuva taloudellinen vahinko. (Frände ym. 2006, 639.) Jotta petosrikoksesta voidaan rangaista, tulee siitä pystyä luokittelemaan tekijän menettelyä erehdyttämiseksi. Tällöin tekijä on siis antanut virheellistä, puutteellista tai harhaanjohtavaa tietoa, joka on aiheuttanut uhrin erehtymisen. Lisäksi rangaistavuus edellyttää, että virheellisen ja väärän tiedon perusteella, rikoksen uhri tekee taloudellisen määräämistoimen, jonka seurauksena syntyy taloudellista vahinkoa. (Frände ym. 2006, 640.)

Mikäli henkilö käyttää toisen virheellistä tietoa hyödyksi itsellensä tai kolmannelle osapuolelle, voidaan hänet tuomita petoksesta. Tällaisessa tapauksessa ei vaadita tekijän aktiivista osallistumista erehdyksen syntyyn, vaan rangaistavuudessa edellytetään sitä, että henkilöllä, joka on käyttänyt hyväksi toisen erehdystä, on ollut oikeudellinen vastuu korjata syntynyt virhe. (Lappi-Seppälä, Hakamies, Koskinen, Majanen, Melander, Nuotio, Nuutila, Ojala & Rautio 2008, 979.)

Erehdyksen vallassa tehdyllä määräämistoimella tarkoitetaan usein kauppasopimusta, takaussitoumuksen menettämistä tai luoton myöntämistä. Uhri tekee tai jättää tekemättä tällaisen määräämistoimen, johon hänellä ei ollut aikomusta ryhtyä, erehdyksen seurauksena. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 982.) Määräämistoimesta aiheutunut taloudellisen vahingon suuruus määritellään määräämistoimen aikana olleiden olosuhteiden mukaan. Tärkeää on arvioida, syntyikö huomattavaa vaaraa vahingon syntymisestä määräämistoimen aikana. Esimerkiksi taloudellisen aseman selkeää heikentymistä voidaan pitää taloudellisena vahinkona, vaikkei tapauksesta koitunut uhrille lopullista tappiota. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 983.)

3.2.1 Tahallisuus

Kaikissa tunnusmerkeissä tulee esiintyä tahallisuutta. Tahallisuutta petosrikoksissa on, kun henkilö antaa toiselle tietoja, jotka tekijä tajuaa olevan virheellisiä tai harhaanjohtavia. Myös erehdyttämisestä syntyneiden seurausten tietoisuus sisältyy tahalliseen toimintaan. Tällaisessa tapauksessa tekijä on tietoinen, että uhri on erehtynyt ja sen vuoksi tehnyt taloudellista vahinkoa aiheuttavan määräämistoimen. Jos tekijän ilmeisenä tarkoituksena on ollut toisen erehtyminen ja määräämistoimen tekeminen tai tekemättä jättäminen sekä syntyvä hyöty tai vahinko, voidaan tekoa pitää tahallisena. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 988.)

Mikäli tekijä on tietoinen, että erehtyminen, määräämistoimi ja vahingot tai hyöty voivat olla varmoja tai erittäin mahdollisia seurauksia tekijän toiminnasta, tahallisuusvaatimus täyttyy. Jos henkilön mielestä toisen henkilön väärä käsitys on todennäköisempi, kuin tilanteen oikeinkäsittäminen, tajuaa tekijä aiheuttaneen toiselle erehdyksen tahallisesti. Tällaisena tilanteena voidaan pitää esimerkiksi luottopetosta, jossa velallinen pyrkii saamaan luottoa. Velallinen kuitenkin ymmärtää, että luoton takaajalla on vääränlainen kuva velallisen maksukyvyistä ja takaaja joutuu luultavasti maksamaan itse velan, syyllistyy velallinen toiminnallaan petokseen takajaa vastaan. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 988.)

Tahallisuuteen petosrikoksissa sisältyy myös vahingoittamis- ja hyötymistarkoitus. Vahingoittamistarkoitus riittää jo petoksen rangaistavuuteen. Esimerkiksi yritys voi erehdyttää kilpailevaa yritystä liiketoimintaan, joka ei ole kannattavaa. Yritys voi syyllistyä petokseen, vaikka ei ole itse pyrkinyt tavoittelemaan hyötyä. Avunanto voidaan katsoa myös kuuluvan tahallisuuden edellytyksiin. Tällöin henkilö tietää, että hän edistää toiminnallaan päätekijän vahingoittamis- tai hyötymistarkoituksen suorittamista. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 989.)

Edellä mainitut tahallisuuden tunnusmerkit tulee olla olemassa jo rikoksen tekohetkellä. Tekijä ei voi jälkikäteen kieltää tahallisuuttaan, esimerkiksi havaitsemalla, että hänen kertomansa tiedot olivatkin virheellisiä tai tietojen perusteella hänestä sai maksukykyisen kuvan. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 989.)

3.3 Petosten kvalifiointimuodot

Petokset voidaan jakaa vakavuusasteen perusteella lieviin, perusmuotoisiin ja törkeisiin petoksiin. Petosta pidetään lievänä, mikäli kokonaisuutena rikosta pidetään vähäisenä. Jos rikoksessa sattunut vahinko tai sitä tavoitellun hyödyn määrä ovat pieniä yhdessä muiden tapaukseen liittyvien asioiden kanssa, voidaan petos arvioida lieväksi. (Rikoslaki 36:3.)

Jos petosrikoksesta voidaan huomata, että rikos on tehty niin, että siinä on pyritty saamaan huomattavaa hyötyä tai rikoksen yhteydessä on aiheutettu erityisen tuntuva tai huomattava vahinko, voidaan tapausta pitää törkeänä. Jos vastuullisen henkilön luottamukseen perustuvaa asemaa tai henkilön selkeästi erottuvaa heikkoutta tai turvatonta tilaa on käytetty hyväksi, voidaan katsoa petoksen olevan törkeä. Mikäli edellä mainittujen asioiden lisäksi rikosta voidaan kokonaisuudessaan arvioida törkeäksi, on kyseessä törkeä petos. (Rikoslaki 36:2.)

3.3.1 Törkeän petoksen kvalifiointiperusteet

Ensimmäisenä kvalifiointiperusteena törkeällä petoksella on huomattavan hyödyn tavoittelu. Tekijän ei tarvitse onnistua hankkimaan itsellensä taloudellista hyötyä rangaistuksen edellyttämiseksi. Huomattavan hyödyn määränä voidaan pitää noin 10 000 euroa. Vaikka rikoksessa tekijä olisi saanut hankittua yli 10 000 euron hyödyn, ei sitä välttämättä voida arvioida kokonaisuutena törkeäksi. (Frände ym. 2006, 664.)

Toisena kvalifiointiperusteena on tosiasiallisen vahingon aiheuttaminen. Aiheutettu vahinko tulee olla huomattavan suuri tai erityisen tuntuva. Vahingon suuruutta arvioidaan yleisen mittapuun mukaan eli objektiivisesti. Huomattavana taloudellisena vahinkona voidaan vasta pitää useamman tuhannen euron arvoista vahinkoa. Tuntuvan vahingon taloudellista suuruutta on vaikea arvioida, sillä usein petosrikoksen uhrina on yksityinen henkilö. Vahinko voi olla henkilölle tuntuva, vaikka se ei rahallisesti ole suuri. Tällöin puhutaan subjektiivisesta arviosta. (Frände ym. 2006, 665.)

Kolmantena ja neljäntenä olevat kvalifiointiperusteet liittyvät poikkeukselliseen moitittavuuteen. Ihmisten täytyy pystyä luottamaan toiseen henkilöön tiettyyn rajaan asti, että heidän luottamusta ei petetä sekä heidän eduistaan huolehditaan. Luottamusta voi myös väärinkäyttää niin, että petoksentehtäjä valitsee uhrikseen sellaisen henkilön, jota hän voi psyykkisesti huijata ja hyväksikäyttää esimerkiksi henkilön hyväuskoisuutta, ja näin ollen päästä käsiksi uhrin raha-asioihin. (Frände ym. 2006, 666.) Tapauksessa tulee olla mukana vähintään yksi laissa esitetty ankaroittamisperiaate ja kokonaisuutena rikoksen tulee olla törkeä, jotta tapausta voitaisiin pitää törkeänä petoksena (Lappi-Seppälä ym. 2008, 991).

3.4 Maksuvälinepetos

Nykyään erilaiset maksukortit ovat yleinen maksuväline ostoksia tehdessä. Valittavasti maksukorttien käytön kasvaessa, kasvaa myös siihen kohdistuva rikollisuus. Maksuvälinepetosten tavoitteena on saada kortin tiedot, jotka auttavat rikollisia käymään käsiksi pankkitilillä oleviin rahoihin. (Maksukorttirikollisuus 2016.)

Maksukorttirikoksiin sisältyy rikoslaissa nimetyt maksuvälinepetokset, lievät maksuvälinepetokset, törkeät maksuvälinepetokset sekä maksuvälinepetosten valmistelut. Yleisimmät tekotavat maksuvälinepetoksissa ovat erinäisiä korttirikoksia. Lisäksi maksuvälinepetoksena voidaan pitää esimerkiksi shekkien väärentämistä. Suomessa kyseisen ilmiö on kuitenkin vähäistä, joten maksuvälinepetosten tilastot käsittelevät ennemminkin maksukorttirikoksiin liittyviä tapauksia. (Maksukorttirikollisuus 2016.) Maksuvälinepetos eroaa tavallisesta petosrikoksesta siten, että maksuvälinepetosten rangaistavuudessa ei vaadita tapahtuneen kenenkään erehdyttämistä tai erehtymistä. Lisäksi rangaistavuudessa ei vaadita vahingon aiheutumisesta. (Frände ym. 2006, 668.)

Tapausta käsitellään maksuvälinepetoksena, jos henkilö on käyttänyt jotain maksuvälinettä ilman sen omistajan lupaa tai muuten ilman laillista lupaa, tai on ylittänyt lupaansa perustuvan oikeuden, samalla tavoitellen itsellensä tai toiselle oikeudetonta, taloudellista hyötyä. Mikäli henkilö on luovuttanut toiselle henkilölle

käyttöön maksuvälineen tai maksuvälinelomakkeen ilman laillista lupaa taloudellista hyötyä havitellen, käsitellään tapausta myös maksuvälinepetoksena. (Rikoslaki 37:8.) Rikoslain mukaan maksuvälineenä voidaan pitää pankki-, maksu- ja luottokorttia, shekkiä tai jotain muuta välinettä tai tallennetta, jonka avulla voi hoitaa maksujen, tilinostojen tai tilisiirtojen tekemistä tai sen käyttäminen on olennaista edellä mainittujen suoritusten hoitamiseksi. Maksuvälinelomakkeena pidetään painettua maksuvälineeksi täydennettävää lomaketta. Tällainen lomake ei ole yleisölle vapaasti tarjolla. Maksuvälinelomakkeena pidetään myös korttia tai korttiaihoita, joka sopii etenkin maksuvälineen valmistukseen. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 1017.)

Myöskin henkilö, joka on ylittänyt tilin katteen ja sovitun enimmäisluottorajan väärinkäyttämällä maksuvälinettä ja näin aiheuttanut toiselle henkilölle taloudellista vahinkoa, tuomitaan maksuvälinepetoksesta, jos hänellä ei ollut tarkoitus korvata aiheuttamaansa vahinkoa heti. (Rikoslaki 37:8.) Korkeimman oikeuden mukaan maksuvälinepetoksena käsitellään myös tapausta, jossa tekijä yrittää nostaa rahaa anastetulla pankkikortilla (Rikollisuustilanne 2015, 123).

3.5 Maksuvälinepetosten kvalifiointimuodot

Maksuvälinepetokset voidaan jakaa törkeysasteen perusteella lieviin, perusmuotoisiin ja törkeisiin maksuvälinepetoksiin. Maksuvälinepetosta voidaan pitää lievänä, jos tapauksessa tavoiteltu hyöty, aiheutettu vahinko tai muut tapaukseen liittyvät asiat ovat kokonaisuutena vähäisiä (Rikoslaki 37:10). Säännöksessä mainittujen kriteereiden avulla arvioidaan tapauksen lievyyttä. Kun tekoa arvioidaan kokonaisuutena, siinä huomioidaan rikoksen hyödyn tai vahingon määrä ja lisäksi kaikki muut tapaukseen sisältyvät asiat. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 1023.)

Maksuvälinepetosta pidetään törkeänä, mikäli tapauksessa on syntynyt huomattavaa tai tuntuva vahinkoa. Jos rikosentekijän katsotaan tehneen tai teettäneen maksuvälinelomakkeita rikostaan varten, ja tapauksessa käytetty maksuväline on valmistettu niistä tai rikos on tehty muuten todella suunnitelmallisesti, voidaan te-

koa pitää törkeänä. Mikäli edellä mainittujen asioiden lisäksi rikosta voidaan kokonaisuudessaan arvioida törkeäksi, on kyseessä törkeä maksuvälinepetos. (Rikoslaki 37:9.)

3.6 Maksuvälinepetoksen valmistelu

Tapausta käsitellään maksuvälinepetoksen valmisteluna, jos henkilö valmistaa, tuo maahan, hankkii, vastaanottaa tai pitää hallussaan maksuvälinelomaketta maksuvälinepetoksen tekemistä varten. Mikäli henkilö valmistaa, tuo maahan, hankkii, vastaanottaa, pitää hallussaan, myy tai luovuttaa välineen tai tarvikkeen, joka erityisesti sopii maksuvälinelomakkeen valmistamiseen tai tallenteen, ohjelmiston, välineen tai tarvikkeen, joka erityisesti soveltuu tietoverkoissa tapahtuvaan maksuliikenteeseen, tuomitaan hänet maksuvälinepetoksen valmistelusta. (Rikoslaki 37:11.)

Maksuvälinepetoksen valmistelun lisäksi, henkilö voidaan rangaista, jos hän tuo maahan, hankkii, vastaanottaa tai pitää hallussaan maksuvälinelomaketta, joka on tarkoitettu maksuvälinepetoksen suorittamista varten. Lisäksi maksuvälinepetoksen valmisteluna voidaan pitää tapausta, jossa valmistetaan maksuvälinelomake, vaikkei siinä ole maksavan rahoitus- tai rahalaitoksen nimeä. Maksukorttien tiedot pystytään siirtämään toiselle kortille, jonka kautta automaateilla asioiminen onnistuu. Myös välineet, tarvikkeet tai etenkin tietoverkoissa toimivaan maksuliikenteeseen soveltuvat tallenteet, ohjelmistot, välineet tai tarvikkeet, joita aiotaan käyttää maksuvälinelomakkeen valmistamiseen, ovat rangaistavia. Lisäksi rangaistavaa on tällaisten myyminen sekä valmistaminen. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 1023–1024.)

3.6.1 Identiteettivarkaus

Petoksiin ja maksuvälinepetoksiin liittyvät usein myös identiteettivarkaudet. Erityisesti verkossa oleva tieto voi joutua helposti identiteettivarkaan käsiin. Rikoksen

tekijä luo internetissä profiilin käyttämällä toisen henkilön tietoja ja tätä kautta tavoittelee itsellensä taloudellista hyötyä. Toisen henkilön tietoja voi saada muun muassa murtautumalla erilaisiin tietokantoihin verkossa, pankkiautomaattiin asennetun lukulaitteen avulla tai varastetun lompakon avulla. (Internetiin liittyviä rikoksia 2016). Rikoslakiin identiteettivarkaus lisättiin vasta vuoden 2015 syyskuussa. Vuodessa identiteettivarkauteen liittyviä rikosilmoituksia kirjattiin yhteensä noin 2 700 kappaletta. (Reinboth 2016).

Tapausta, jossa henkilön tarkoituksena on erehdyttää kolmatta osapuolta käyttämällä oikeudettomasti toisen henkilön henkilö-, tunnistamis- tai muita vastaavia personoituja tietoja ja tätä kautta aiheuttamalla taloudellista vahinkoa tai vähäistä isompaa haittaa sille henkilölle, jonka tietoja rikoksen tekijä on käyttänyt, käsitellään identiteettivarkautena. Tekijä voidaan tuomita sakkoon identiteettivarkaudesta. (Rikoslaki 38:9a.)

4 PETOSRIKOLLISUUDEN KEHITYSTÄ JA TUNNUSPIIRTEITÄ

Petosrikollisuus on suhteellisen tuore rikosilmiö. Rikosten määrä on kasvanut viime vuosina voimakkaasti. Vuoden 2010 jälkeen, niin petosten kuin maksuvälinepetosten kasvu on noussut huimaa tahtia. Petosten kasvuun on vaikuttanut monet kuluttajille tutut verkkopalvelut ja kaupankäyntisivustot, kuten Tori.fi ja Facebookin erilaiset kirpputoriryhmät. Tapauksiin liittyy usein olemattomat tuotteen kauppaaminen tai tuotteen kauppaaminen toisen henkilön nimissä. Kuluttajien tulee olla entistä varovaisempia verkossa tapahtuvien ostosten suhteen. Aikaa kannattaa myös käyttää arvioimaan nettimyynnin uskottavuutta ja taustoja (Toivonen 2015).

4.1 Petosrikollisuuden kehitys

Poliisin, tullin sekä rajavartioston tietoon tuli vuoden 2015 aikana yhteensä 498 000 ilmoitusta, jotka rikkoivat rikoslakia ja muita lakeja sekä asetuksia (Rikollisuustilanne 2015, 7). Luvut eivät pidä kuitenkaan täysin paikkaansa, sillä huomattava osa rikoksista ei tule poliisiin tietoon tai niitä ei ilmoiteta rikoksina (Virolainen & Pölönen 2003, 28). 1960-luvun puolivälistä 1990-luvun alkuun saakka, poliisin tietoon ilmenneiden rikosten määrä kasvoi tasaista tahtia. Erityisesti 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa, rikosten kokonaismäärä kasvoi huomattavasti. Tähän nousuun vaikutti suuresti maksukorttipetosten lisääntyminen sekä silloinen rikosten tilastointitapa. 2000-luvulle siirryttäessä, rikosten kokonaismäärä on pysynyt tasaisena. Kuitenkin petosrikollisuus on lisääntynyt suuresti, ja kasvu jatkuu edelleen. (Rikollisuustilanne 2015, 10.)

Erään 1980-luvun lopulla laaditun tutkimuksen mukaan, maksukorttirikoksista 36 % oli itse kortin haltijan tekemiä. Lopuissa (64 %) tapauksista, maksukorttina käytettiin löydettyä tai varastettua korttia. Lisäksi tapauksissa oli käytetty maksukorttia, joka oli erinäisten henkilöiden ja tapausten kautta päätynyt rikoksen tekijälle. Tutkimuksen mukaan, suurimmalla osalla maksukorttirikosten tekijöistä oli taustaa

rikosten teosta. Vuonna 2005, maksukorttien haltijat tekivät omiin tileihinsä kohdistuvia väärinkäyttöjä 80 % kaikista väärennöksistä. Vastaavat luvut vuosina 2004 ja 2003 olivat 50 % ja 20 %. Anastettujen korttien avulla tehdyt petosrikokset ovat siis vähentyneet. (Rikollisuustilanne 2005, 107–108.)

4.2 Petosrikosten tekeminen ja selvittäminen

Yksi selkeä syy petosrikollisuuden kasvulle on huomattavasti lisääntynyt tavaroiden osto ja pankkiasioiden hoito verkossa. Useimmissa verkkoasiointiin liittyvissä tapauksissa, henkilö suostutellaan maksamaan tavara etukäteen pankkitilille, joka on avattu ”myyjän” väärennetyillä henkilötiedoilla. (Rikollisuustilanne 2015, 122.) Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin tarkastelun mukaan, kuudensadan petosrikoksen otoksen perusteella erilaisten verkkokauppojen ja osto- ja myyntisivustojen kautta tehtiin lievistä petoksista ja petoksista yhteensä 31 % vuonna 2013. Vuonna 2010 vastaava osuus oli 23 % ja vuonna 2007 osuus oli 17 %. Vuoden 2013 osuudesta, noin joka neljännes tapauksista tehtiin käyttämällä toisen henkilön henkilötietoja, kun vuonna 2007 kyseisen luku oli vielä 14 %. Törkeissä petostapauksissa voidaan havaita samanlaista kasvua, ainoastaan prosentuaaliset osuudet eivät ole yhtä suuret. Tästä voidaan päätellä, että petosrikosten osuus on kasvanut merkittävästi juurikin verkkoasioinnin lisääntyessä. Petosrikoksia tehdään myöskin enemmän yksityishenkilöitä kohtaan. Vuonna 2007 kyseinen osuus oli 51 %, kun taas vuonna 2013 se oli kasvanut 73 prosenttiin. (Rikollisuustilanne 2015, 125–126).

Rikolliset pyrkivät myös huijausviestien avulla saamaan uhrien pankkitunnuksia ja – salasanvoja ja tätä kautta pääsemään käsiksi tämän pankkitilien varoihin. Tällöistä toimintaa kutsutaan verkkourkinnaksi. Valitettavan useissa tapauksissa rikolliset toimivat ulkomailta asti. (Rikollisuustilanne 2015, 122.) Tällöin poliisien on vaikea jäljittää tekijää, joten tekijän kiinnisaamisen mahdollisuus on erittäin pieni. Mikäli rikos on tapahtunut taas kotimaisten palveluiden kautta, tekijän tiedot voidaan jäljittää helpommin esimerkiksi tilitietojen kautta. (Internetiin liittyviä rikoksia 2016.) Viime vuosien aikana, poliisille ilmoitettujen petosrikosten selvitysprosentti

on laskenut kokonaisuudessaan hieman. Vuonna 2015, petoksista ja lievistä petoksista 37 % ja törkeistä petoksista 33 % saatiin ratkaistua. Maksuvälinepetostapauksista ratkaistiin vuonna 2015 ainoastaan viisi prosenttia. (Rikollisuustilanne 2015, 125.)

Petosrikollisuudessa on selkeästi menossa kasvukausi. Kuitenkin rikosten määrään ja sen vaihteluun vaikuttaa välillä suuresti eri paikkakunnilla ilmi tulevat, suuremmat petossarjat. Tällaisissa tapauksissa on useita yksittäisiä tekoja, jotka näkyvät rikosten yhteismäärässä, vaikka suuri osa tapauksista on keskittynyt tietylle alueelle. Maantieteellisellä jaolla ei tulevaisuudessa kuitenkaan ole enää niin suurta merkitystä petosten määrään, kun yhä enemmän rikoksia tehdään internetin kautta. (Rikollisuustilanne 2015, 122.)

4.3 Petosrikollisuuden kehitys elinkeinoelämässä

Elinkeinoelämässä petosrikoksia tehdään useimmiten erehdyttämällä luottoyhtiöitä. Yleisimmissä tapauksissa yhtiöitä huijataan rahoittamaan teennäisten yritysjärjestelyjen kautta tekijöiden yksityistä elämää. Kyseiset talouselämän petokset kohdistuivat aiemmin enemmän pankkeihin, mutta luottokontrollin tiukennettua, kohteena ovat myös luottoyhtiöt. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 974.) Lähitulevaisuuden pelkona onkin, että erilaisiin rahoituslaitoksiin suuntautunut petosrikollisuus painottuukin enemmän ammattimaista talousrikollisuutta ja järjestäytynyttä rikollisuutta kohtaan (Keskusrikospoliisi 2013, 2).

Vuoden 2010 Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tekemässä yritysuhritutkimuksessa, tarkasteluvuoden aikana 11 % kaupan toimipaikoista sekä 5 % teollisuuden toimipaikoista ilmoitti päätyneensä petosrikollisuuden uhriksi. Suunnilleen puolet kaupan toimipaikkoihin suuntautuneista petosrikoksista oli maksuvälinepetoksia ja 15 % oli tilauspetoksia eli yritysasiakkaiden tekemiä. Teollisuuden toimipaikkoihin kohdistuneista petoksista tilauspetoksia oli 45 %, perusteettomia laskuja 23 % ja luottopetoksia 11 %. Tilauspetoksista 61 % teki yritysasiakkaat ja 14 % palveluntuottajat. (Keskusrikospoliisi 2013, 6.) Tilauspetos tehdään yleensä niin, että ostaja tilaa tavaraa tai ostaa sitä velaksi, mutta hänellä ei ole aikomusta tai kykyä

maksaa tavaroita. Ostaja syyllistyy petokseen, jos hänellä ei ole maksuaikomusta jo tavaran tilausvaiheessa tai hän tietää olevansa maksukyvytön kaupantekohetkellä. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 976).

5 RANGAISTUSLAJIT

Sakko, ehdollinen ja ehdoton vankeus, yhdyskuntapalvelu sekä nuorisorangaistus alle 18-vuotiaana tehdylle rikokselle ovat perusvaihtoehtoja, kun henkilö tuomitaan rangaistukseen. Lisäksi tuomioistuin voi jättää rangaistuksen tuomitsematta, jolloin puhutaan tuomitsematta jättämisestä. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 98.) Petosrikkoksista voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen.

5.1 Maksuvälinepetoksen rangaistusasteikko

Petosten ja törkeiden petosten yritykset ovat rangaistavia. Rikosnimikkeestä ”petos” tekijä voidaan tuomita sakkoon tai enintään kahdeksi vuodeksi vankeuteen. Törkeässä petostapauksessa tekijä voidaan tuomita vähintään neljäksi kuukaudeksi ja korkeintaan neljäksi vuodeksi vankeuteen. Lievästä petoksesta rikoksenteijä tuomitaan sakkoon. (Rikoslaki 36:1-9.)

Rikoksenteijä voidaan tuomita maksuvälinepetoksesta sakkoon tai enintään kahden vuoden vankeuteen. Mikäli maksuvälinepetos on arvioitu törkeäksi, tulee tekijä tuomita törkeästä maksuvälinepetoksesta vähintään neljän kuukauden ja korkeintaan neljän vuoden vankeuteen. Lievästä maksuvälinepetoksesta rikoksenteijä tuomitaan sakkoon. Myös maksuvälinepetoksen valmistelu on rangaistava. Rikoksen tekijä voidaan tuomita maksuvälinepetoksen valmistelusta sakkoon tai enintään yhden vuoden vankeuteen. (Rikoslaki 37:8–11.)

5.2 Sakko ja vankeusrangaistus

Mikäli rikoksenteijä tuomitaan petoksesta sakkorangaistukseen, hän voi saada vähintään yhden ja enintään 120 päiväsakkoa. Päiväsakon rahallinen määrä on varmistettava niin, että se on asianmukainen henkilön maksukykyyn nähden. (Rikoslaki 2a:1-2). Sen suuruuteen vaikuttaa suuresti tekijän taloudellinen asema, tulot sekä varallisuus. Sakon rahallinen kokonaismäärä muodostuu päiväsakkojen

lukumäärän ja päiväsakon rahamäärän tulosta. (Lappi-Seppälä ym. 2008, 119.) Päiväsakkojärjestelmän mukaan päiväsakkojen lukumäärä muodostuu rikoksen törkeydestä ja päiväsakon rahamäärän tekijän maksukyvyistä (Lappi-Seppälä 2000, 143). Kohtuullisena päiväsakon rahamääränä voidaan pitää rikoksen tekijän keskimääräisestä kuukausitulosta yhtä kuudeskymmenesosaa. Tästä määrästä on vähennetty verot ja maksut, jotka on määritelty valtioneuvoston asetuksessa sekä kiinteä peruskulutusvähennys. Lisäksi sakon määrään voi alentavasti vaikuttaa sakotettavan henkilön elatusvelvollisuus. (Rikoslaki 2a:2.)

Jos tekijä tuomitaan petoksesta vankeusrangaistukseen, rangaistuksen kesto on vähintään 14 päivää (Rikoslaki 2c: 2). Petoksesta ja maksuvälinepetoksesta voidaan siis tuomita enintään kahden vuoden vankeuteen, törkeästä petoksesta ja maksuvälinepetoksesta enintään neljäksi vuodeksi ja maksuvälinepetoksen valmistelusta enintään yhdeksi vuodeksi vankeuteen.

Kuva 1: Päiväsakon kohtuullisen määrän muodostaminen (Lappi-Seppälä 2000, 149)

$$\text{Päiväsakko} = \text{Kuukausitulo verojen jälkeen} - \text{verot, maksut \& peruskulutusvähennys}$$

60

5.3 Rangaistuksen lieventäminen

Rikoslaisissa on säädetty rangaistusasteikon lieventämisestä. Tällöin lievennetään rikosentekijän rangaistusta niin, että hänelle voidaan tuomita korkeintaan kolmen neljäsosaan rikoksesta säädetyn sakko- tai vankeusrangaistuksen enimmäismäärästä ja vähintään vähimmäismäärään säädetystä rangaistuslajista. (Tapani & Tolvanen 2011, 31.)

Lievennettyä rangaistusasteikko voidaan käyttää, mikäli rikoksentekijä on rikosta tehdessään ollut alle 18-vuotias tai jos rikos on jäänyt pelkkään yritykseen. Lievennystä voidaan myös käyttää, jos tekijä on ollut rikoksessa avunantajana tai hänen osallisuutensa rikokseen on ollut selkeästi pienempi, kuin muilla osallisilla. Myöskin sellaisissa rikoksissa, jotka olosuhteiltaan ovat vastuuvapausperusteiden soveltamiseen johtavien olosuhteiden tyylisiä tai tapaukseen liittyy muita poikkeuksellisella perusteilla tuomiossa mainittavia syitä, voidaan noudattaa lievennettyä rangaistusasteikkoa. (Rikoslaki 6:8.)

Jos luultu petosrikos olisikin pelkästään petoksen yritys, noudatettaisiin lievennettyä rangaistusasteikkoa. Tällöin rikoksentekijä pystyttäisiin tuomitsemaan vähintään yhden ja enintään 90 päiväsakon sakkorangaistukseen. Vankeutta tekijä saisi lievennetyn rangaistusasteikon mukaan vähintään 14 päivää ja enintään vuoden ja kuusi kuukautta. (Tapani & Tolvanen 2011, 32.)

6 PETOSRIKOLLISUUS SUOMESSA

Tilastoista selviävät rikosilmoitusten määrät ovat kansalaisten ilmoittamia sekä poliisin tutkinnassa selvinneiden ilmoitusten määriä. Tehtyjen rikosilmoitusten määrä ei kuitenkaan kerro koko totuutta rikosten määrästä. Tilastojen kertomat määrät kuvaavat enemmänkin kansalaisten, rikollisten ja poliisien aktiivisuutta. (Maksukorttirikollisuus 2016.) Petosrikosten uhriksi joutuneet henkilöt eivät välttämättä ilmoita rikoksista ollenkaan poliiseille. Tämän vuoksi huomattavan suuri osa tapahtuneista petosrikoksista voi jäädä piiloon. Esimerkkinä vakuutusyhtiöt eivät tee rikosilmoituksia jokaisesta epäilystä tapauksesta, vaan ainoastaan noin joka kymmenestä tapauksesta. (Rikollisuustilanne 2015, 125.)

Tässä osiossa tutkitaan, kuinka petosten ja maksuvälinepetosten määrä on muuttunut viime vuosien aikana. Rikosten määriä havainnollistavat taulukot, joissa on käytetty Tilastokeskuksen ja Rikollisuustilanne 2015 – katsauksen tuloksia. Tilasto-osiossa keskitytään vuosien 2013–2015 petos- ja maksuvälinepetosrikosten määrään sekä lisäksi tutkitaan vuotta 2006 ja verrataan sen hetken tilannetta tuoreimpiin tilastoihin.

6.1 Petosten määrä

Kaiken kaikkiaan petosten määrä Suomessa on kasvanut 2000-luvulla selkeästi. Viranomaisten tietoon tuli vuoden 2015 aikana yhteensä 25 900 petosta. Tämä määrä sisältää siis petokset, lievät petokset ja törkeät petokset. Vuodesta 2014, petosten määrä kasvoi 10,3 prosenttia. (Tilastokeskus 2016.) Verrattaessa vuosia 2013 ja 2014, petosten määrä kasvoi 3,0 prosenttia. Vuonna 2014, erityisesti törkeiden petosten määrä kasvoi merkittävästi. Kyseisenä vuonna törkeitä petoksia tuli ilmi yhteensä 1 500 eli jopa 38,5 prosenttia enemmän, kuin vuonna 2013. (Tilastokeskus 2015.)

Seuraavassa taulukossa on esitelty kaiken asteisten petosten määrät vuosien 2006 ja 2013–2015 aikana. Taulukosta voi nähdä selkeästi, kuinka viime vuosien

aikana petosrikollisuus on kasvanut sekä siitä voi erottaa, kuinka suuren muutoksen petosrikollisuuden määrä on kokenut vuosien 2006 ja 2015 välisenä aikana. Taulukossa tarkastellaan vuotta 2006 siksi, jotta voidaan hahmottaa, kuinka paljon rikollisuuden kehitys ja verkkomaailmaan siirtyminen on vaikuttanut rikollisuuteen vajaassa kymmenessä vuodessa.

Taulukko 1. Petosrikosten määrä yhteensä vuosina 2006 ja 2013–2015 (Tilastokeskus 2016, Tilastokeskus 2015 & Rikollisuustilanne 2015)

	2006	2013	2014	2015
Petokset yhteensä (petos, lievä petos, törkeä petos)	12 200	22 800	23 400	25 900

6.2 Maksuvälinepetosten määrä

Edellisten vuosien aikana, maksuvälinepetosten määrä on kasvanut paljon. Vuonna 2015 poliisin tietoon tuli yhteensä 10 900 maksuvälinepetosta. Tämä määrä sisältää maksuvälinepetokset, lievät maksuvälinepetokset, törkeät maksuvälinepetokset sekä maksuvälinepetoksen valmistelut (Rikollisuustilanne 2015, 124). Tästä määrästä törkeitä maksuvälinepetoksia oli 196 kappaletta. Vuodesta 2014, maksuvälinepetosten määrä kasvoi yhteensä hurjat 40,8 prosenttia. (Tilastokeskus 2016). Verrattaessa vuosia 2013 ja 2014, maksuvälinepetosten määrä kasvoi ainoastaan 2,0 prosenttia. Tapauksia tuli siis vuoden 2014 aikana vain 150 enemmän. (Tilastokeskus 2015.) Vuonna 2013 maksuvälinepetoksia tuli ilmi yhteensä 22 % enemmän, kuin edellisenä vuotena (Tilastokeskus 2014).

Alla olevassa taulukossa on esitelty kaiken asteisten maksuvälinepetosten sekä maksuvälinepetosten valmistelujen määrä vuosien 2006 ja 2013–2015 välisenä aikana. Taulukosta voidaan selkeästi erottaa, kuinka paljon kehitystä maksuvälinepetosrikollisuudessa on tapahtunut vuosien 2006 ja 2015 välillä. Verrattuna vuotta 2006 viime vuosiin, voidaan todeta, kuinka suuresti niin verkkokaupoissa asioiminen, kuin maksukorttien käytön lisääntyminen on vaikuttanut maksuvälinepetosten kasvuun.

Taulukko 2. Maksuvälinepetosrikosten ja maksuvälinepetosten valmistelun määrä yhteensä vuosina 2006 ja 2013–2015 (Tilastokeskus 2016, Tilastokeskus 2015 & Rikollisuustilanne 2015)

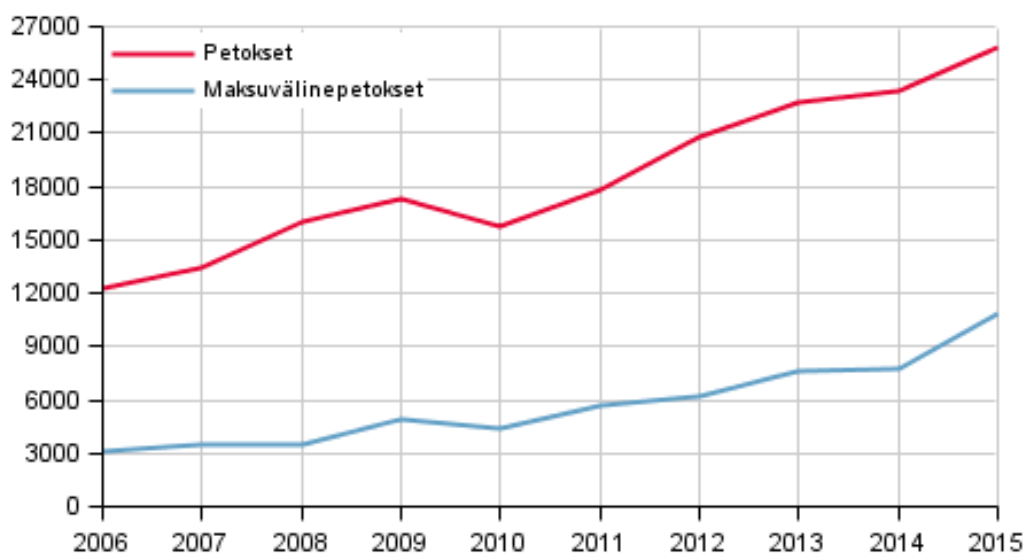
	2006	2013	2014	2015
Maksuvälinepetokset yhteensä (maksuvälinepetos, lievä maksuvälinepetos, törkeä maksuvälinepetos, maksuvälinepetoksen valmistelu)	3 100	7 650	7 800	10 900

6.3 Petosten ja maksuvälinepetosten kasvu – yhteenveto

Sekä petosten että maksuvälinepetosten määrä on kasvanut viime vuosien aikana merkittävästi. Alla olevasta Tilastokeskuksen kuvasta voidaan hahmottaa, miten etenkin vuoden 2010 jälkeen petosten määrä on kasvanut selkeämmin, kuin aiempina vuosina. Maksuvälinepetosten määrä on kasvanut tasaista tahtia, lukuun ottamatta vuosia 2014–2015, jolloin kasvussa on tapahtunut suuri harppaus ylöspäin. Suureen kasvuun on voinut vaikuttaa jokin suurempi petossarja, jossa on

ollut useita yksittäisiä petosrikoksia. Myöskin kansalaisten sekä rikollisten aktiivisuuden lisääntyminen sekä poliisin valppaus petosrikosten suhteen on voinut vaikuttaa kasvattavasti petosrikollisuuden määrälliseen nousuun. Kaiken kaikkiaan digitalisaatio ja palveluiden siirtyminen verkkoon ovat antaneet petosrikollisuuden kasvulle uusia mahdollisuuksia.

Edellisen kymmenen vuoden aikana, poliisin tietoon tuli keskimäärin vuodessa vain 16 100 petostapausta (Tilastokeskus 2015). Vastaavia lukuja ei ole nähty vuoden 2010 jälkeen, vaan luvut ovat kasvaneet reilusti yli 20 000 tapaukseen vuodessa. Verrattaessa vuoden 2006 petosmäärää (12 200), vuoden 2015 määrään (25 900), voidaan todeta, että melkein kymmenen vuoden aikana, petosten määrä on yli kaksinkertaistunut (Rikollisuustilanne 2015, 122.). Kyseisiä vuosia verrattaessa myös maksuvälinepetosten osalta, voidaan todeta, että vuoden 2006 määrästä (3 100), vuoden 2015 määrään (10 900), maksuvälinepetosten määrä on kasvanut yli kolminkertaisesti (Rikollisuustilanne 2015, 124). Tuloksista voidaan myös huomata, että vuoden 2014 aikana petosrikollisuudessa tapahtui pieni laantumisen, sillä niin petos- kuin maksuvälinepetosrikosten määrät eivät kasvaneet kuin muutaman prosentin, kun taas muina vuosina kasvua tapahtui selkeästi enemmän.

Kuva 2: Petoksen ja maksuvälinepetokset 2006–2015 (Tilastokeskus 2016)

7 YHTEENVETO JA POHDINTA

Tulosten perusteella voidaan päätellä, että petosrikollisuus on 2000-luvulle siirryttyä kasvanut kovaa tahtia. Mitä enemmän palveluita siirretään internettiin, sitä paremmat mahdollisuudet on petosrikollisuuden kasvulle. Internetissä on helppo tekeytyä toiseksi henkilöksi käyttämällä toisen henkilötietoja, jolloin muun muassa pikavippien nostaminen ja verkkokaupoissa ostosten tekeminen on suhteellisen vaivatonta (Rikollisuustilanne 2015, 126). Lisäksi ihmiset käyttävät yhä vähemmän käteistä maksaessaan ostoksiaan, mikä tarkoittaa maksukorttien määrän yleistymistä entisestään ja maksuvälinepetosten kasvun jatkumista.

Opinnäytetyön tutkimusosiossa saatiin selville, että erityisesti vuoden 2010 jälkeen, petosten ja maksuvälinepetosten kasvu on lähtenyt nousuun. Kasvua on voinut havaita jo 1990-luvun lopulta, mutta viime vuosien aikana siinä on tapahtunut selkeä nousu. Tutkimuksen perusteella, ihmiset joutuvat petosrikosten uhriksi niin kotimaassa kuin ulkomailla. Ulkomailla sattuneiden tapausten selvittäminen on kuitenkin huomattavasti vaikeampaa, joten ihmisten on syytä ottaa tämä asia huomioon tilatessaan ja ostaessaan tavaraa ulkomailta. Varovaisuutta vaaditaan paljon liikkeessä internetissä. Omia henkilökohtaisia tietoja kuten henkilö- tai pankkitunnuksia ei kannata antaa mille tahansa sivustolle, vaan on erittäin tärkeää varmistaa sivujen aitous ja luotettavuus.

Maailman kehittyessä koko ajan ja teknologian tullessa vielä suuremmaksi osaksi arkea, voidaan päätellä, että rikosten tekotavat kehittyvät. Asioiden hoitaminen sähköisesti lisää myös petosrikosten tekemistä nopeammin ja vaivattomammin. Petoksia tehdään nykypäivänä paljon erilaisten sivustojen kautta. Esimerkiksi yksi yleinen tapa huijata ihmisiä, on laittaa tori.fi kaltaisiin sivustoihin myynti-ilmoituksia olemattomista tavaroista. Kun ostaja löytyy ja tuote on maksettu osittain tai kokonaan, lähetetään hänellä oikean tuotteen sijaan väärä tuote tai pelkkiä niin sanottuja suk kalaatikoita. Tämän jälkeen myyjä katoaa ja häneen ei saa enää yhteyttä. Tällaisten tapausten vuoksi on erittäin tärkeää, että kuluttajat tietävät vastaavanlaisten sivustojen riskit ja osaavat itse arvioida, onko kyseessä luotettava

myyjä vai rikollinen. Tutkimustuloksista saatiin selville, että lisääntyneen ja kasva-
neen petosrikollisuuden määrään on vaikuttanut selvästi erilaisten kaupankäynti-
sivustojen ja verkkoasioinnin lisääntyminen. Tuloksista huomattiin, että verkossa,
erityisesti juurikin erinäisten kaupankäyntisivustojen kautta, tapahtuvien petosri-
kosten määrä on lisääntynyt viime vuosien aikana.

Tutkimustuloksissa yllättävää oli petosrikosten selvittämisprosentin alhaisuus.
Usein kuvitellaan, että nykypäivänä jokaisesta liikkeestä jää jälki johonkin tieto-
kantaan. Tämä voi myös kertoa siitä, että petosrikosten tekijöinä ovat koko ajan
osaavammat ja taidokkaammat henkilöt. Kun rikokset ja niiden tekijät kehittyvät,
on tärkeää, että niiden selvittämiseen käytettyjä menetelmiä ja osaamista pyritään
parantamaan ja kehittämään yhtälailla. Mielenkiintoista selvittämisprosentteissa oli
myös se, että luvut ovat laskeneet edellisistä vuosista. Lasku ei ole ollut suurta,
mutta luvuista voi päätellä, että käytetyt resurssit rikosten selvittämiseen eivät ole
yhtä edistyneitä, kuin rikollisten menetelmät.

Yllättävää oli myös se, kuinka paljon ihmiset ovat lisänneet petosrikosten teke-
mistä käyttäen omien pankki- ja luottokorttiansa tietoja. Usein voitaisiin ajatella,
että vastaavanlaisissa tapauksissa pointtina olisi käyttää juurikin varastettua tai
löydettyä maksukorttia, jotta tekijää olisi vaikeampi jäljittää. Näihinkin tuloksiin kui-
tenkin voi vaikuttaa suuresti se, että ihmiset eivät välttämättä huomaa, jos omilta
tileiltä on varastettu pienempiä summia useita kertoja.

Vaikka tilastot antavat suunnan petosrikollisuuden määrästä ja kasvusta, täytyy
silti muistaa, että todellisuudessa luvut voivat olla huomattavasti suurempia. Jotkin
tapauksista eivät välity poliisin tietoon ollenkaan ja jotkut tapaukset voivat jäädä
uhreiltakin piiloon, elleivät he itse osaa olla tarkkana. Mielenkiintoista on nähdä,
laskeeko rikosten ilmoittamiskynnys tulevaisuudessa, mikäli petosten ja maksuvä-
linepetosten yleisyys jatkaa kasvamistaan.

Vaikka rikoslaissa on säädetty tarkasti petosten ja maksuvälinepetosten kvalifioin-
tiperusteista, pelkästään niiden avulla ei voi määrittellä mistä rikosnimikkeestä on
kysymys. Tutkimuksessa tuli esille, että tapausta punnitaan monesta eri näkökul-
masta ja rangaistuksen kovuuteen voi vaikuttaa moni asia. Rangaistuksen mää-
räminen voi olla myös haastavaa, sillä petosrikoksessa rangaistussäädöksen

mukaan kaksi rangaistusasteikkoa, sakkorangaistus ja vankeusrangaistus. Sopivan rangaistuksen päättäminen voi olla haasteellisissa tapauksissa vaikeaa.

Digitalisaatio antaa siis hyvät puitteet rikollisuuden kasvuun ja kehittämiseen, kuin myös uusien toimintatapojen löytämiseen. Digitalisoitumisen myötä, ihmisten tulee olla entistä tarkempia ja kyseenalaistavampia liikkeessaan ja toimiessaan internetissä. Rikollisten on helppo toimia verkon välityksellä, sillä heidän kiinnisaamisensa on haastavampaa ja rikosten teko helpompaa, mitä tuloksetkin kertovat. Kehityksen myötä, voidaan päätellä, että yritykset ja organisaatiot ovat enemmän vaarassa joutua petosrikosten uhriksi. Erityisesti verkossa tapahtuva petosrikollisuus uhkaa yrityksiä myös. Yritysten ja organisaatioiden tulee siis kiinnittää nyt ja tulevaisuudessa huomiota tietoturvajärjestelmiin ja erilaisiin suojauksiin, jotta rikollisten pääsy esimerkiksi erilaisiin asiakasrekistereihin -ja tietoihin ei olisi niin helppoa.

Tiivistettynä petosrikollisuuden runsaaseen kasvuun on vaikuttanut verkkoasioimisen lisääntyminen ja sähköiseen maailmaan siirtyminen. Digitalisoitumisen myötä rikolliset ovat löytäneet uusia keinoja sekä tapoja huijata ihmisiä ja hankkia heidän henkilö- tai pankkitietojaan. Tällainen muutos on vaikuttanut suuresti ja selkeästi petosrikollisuuden kasvuun ja varsinkin maksuvälinepetosrikollisuuden kehittymiseen.

7.1 Pohdinta

Opinnäytetyön aihe tuli esille tekijän suorittaessa opintoihinsa kuuluvaa työharjoittelua Kajaanin poliisiaseman tutkintayksikössä. Aihe oli mielenkiintoinen sekä ajankohtainen, joten tekijä päätti tehdä ehdotuksesta opinnäytetyön. Opinnäytetyön teoriaosaa tuki työharjoittelun aikana opitut käsitteet ja prosessit sekä erilaiset oikeusopilliset kurssit. Tekijän omakohtainen kiinnostus aihetta kohtaan ja tulevaisuudensuunnitelmat ja – haaveet opiskella ja työskennellä oikeuspuolella, auttoivat motivoimaan ja panostamaan opinnäytetyöhön. Petosrikollisuus on lisäksi ilmiönä ajankohtainen, joten opinnäytetyön tekeminen aiheesta oli mielenkiintoista.

Opinnäytetyön teoriaosuus vaati yllättävän paljon aikaa ja työtä. Aiheesta oli saatavilla rajoitetusti ja suppeasti tietoa, mikä tuli esille huomattavan useasti työn tekovaiheen aikana. Internetistä tietoa löytyi jonkin verran enemmän, mutta suuri osa ei ollut tarpeeksi laadukkaita, luotettavia tai monipuolisia, jotta niitä olisi voinut käyttää opinnäytetyössä. Työ oli myös kokonaisuudeltaan odotettua haastavampi, johon vaikutti varmasti se, että tekijällä ei ollut aiempaa, monipuolista ja laajaa tietoperustaa rikosoikeudellisista opinnoista. Työn haastavuus ja erilaisuus kuitenkin lisäsi tekijän rohkeutta ja halua haastaa itseään.

Tutkimustyössä haastavaksi osoittautui myös valittu tutkimusmenetelmä. Työssä käytettiin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää, jonka valintaan vaikutti suuresti tutkimuksessa käsiteltävien tilastoiden ja määrien sekä muiden numeraalisten ja prosentuaalisten lukujen käyttö. Valittu tutkimusmenetelmä rajasi suuresti aihetta ja käytettäviä lähteitä. Haastavuuteen vaikutti lisäksi se, että kyseessä on niin tuore ilmiö, joten siitä ei ole vielä ehditty saamaan tietoa niin paljon. Jatkossa tuloksia voitaisiin käyttää jatkotutkimuksissa, joissa voitaisiin tarkastella muun muassa yleisempiä tekemuotoja petosrikoksille sekä kuinka konkreettisesti petosrikoksia voidaan tehdä.

Lähteiden käyttöä rajasi myös se, että tutkimuksessa oli tarkoitus käsitellä petosrikollisuuden kasvua, käsitteitä ja kvalifiointiperusteita Suomessa. Englanninkielisten lähteiden käyttö tässä tutkimuksessa olisi ollut turhaa, sillä ne eivät käsittele Suomea tai Suomen rikoslainsäädäntöä. Toki tutkimusongelmaa olisi voinut laajentaa, mutta tutkimuksesta olisi voinut tulla liian laaja ja kattava, jolloin aikataulu ei olisi enää ollut realistinen.

Opinnäytetyön tavoite saavuttiin hyvin. Tavoitteena oli selvittää, kuinka paljon petosrikollisuus on kasvanut viime vuosien aikana Suomessa sekä millaisissa rikosmäärissä liikutaan. Tutkimusongelmaa alettiin selvittämään erilaisten raporttien ja tilastojen avulla. Tilastokeskuksen ja Rikollisuustilanne 2015 – katsauksen avulla, saatiin selvitettyä selkeä, tämänhetkinen suunta petosrikollisuuden kasvussa ja näiden tietojen avulla pystyttiin muodostamaan selkeät taulukot kuvamaan petos-

ten ja maksuvälinepetosten kasvua. Opinnäytetyötä ja sen tuloksia voidaan hyödyntää myöhemmin tutkittaessa petosrikollisuutta ja rikollisuutta yleisesti Suomessa.

Tutkimuksessa onnistuttiin saamaan todella selkeä ja ymmärrettävä kuva petosrikollisuuden kasvusta, sen suunnasta sekä määrästä viime vuosien ajalta. Tulokset pystyttiin esittämään havainnollistavasti erilaisten taulukoiden avulla ja niitä pysytettiin avaamaan ja muodostamaan yhteenveto. Teoriaosuus tuki myös hyvin tutkimusosiota, eikä asioita tarvinnut toistaa tai avata uudelleen tuloksia tutkittaessa. Teoria ja empiria kulkivat osittain myös käsi kädessä, mikä edisti ja auttoi opinnäytetyön tekemistä. Teorian pohjalta tutkimustulosten esittäminen ja avaaminen oli luontevaa. Tulokset ovat luotettavia, sillä kyseessä on poliisin ja viranomaisten tietoon tulleet tulokset. Kuitenkin tuloksia tarkastellessa on syytä muistaa, että luvut eivät pidä täysin paikkaansa, eikä niitä voi suoraan verrata petosrikollisuuden määriin.

Opinnäytetyöprosessi on ollut tekijälle opetettava ja antoisa kokemus. Vaikka tekijällä ei ollut aiempaa, laajaa tietoperustaa ja kokemusta oikeusopista, kehitti työn tekijän ammatillista osaamista ja kasvua. Haastavan ja vaativan opinnäytetyön tekeminen lisäsi tekijän itsevarmuutta ja rohkeutta tehdä jatkossakin valintoja, jotka eivät ole kaikista helpoimpia. Tekijä oppi myös paljon uutta Suomen rikoslainsäädännöstä ja oikeusjärjestyksestä sekä sai hyödyntää jo opittuja taitoja opinnäytetyötä tehdessä. Lisäksi tekijä sai perehtyä erilaisiin oikeuslähteisiin, joita hän voi hyödyntää mahdollisesti tulevaisuudessa. Vaikka prosessina opinnäytetyön tekeminen tuntui välillä haastavalta ja hitaalta, oli kokemus kokonaisuudessaan hyödyllinen. Tutkimuksen tavoitteet saatiin saavutettua ja tulokset pystyttiin esittämään selkeästi, joten opinnäytetyön lopputulokseen voidaan olla tyytyväisiä.

Lähteiden rajallisuus kehitti tekijän osaamista tiedon hakemisessa sekä luotettavien lähteiden arvioinnissa ja lähdekriittisyydessä. Lisäksi prosessin aikataulutuksen ja aikataulussa pysyminen opetti tekijän ajanhallinta- ja stressinsietokykytaitoja. Lisäksi opinnäytetyön tekijä oppi hallitsemaan prosessia, jossa oma toi-

minta ja tekeminen sekä aikataulussa pysyminen ovat suuressa osassa. Työn itsenäistä tekoa auttoi ohjaavan opettajan tuki ja neuvot sekä lisäksi tekijän oma ammatillinen osaaminen ja kiinnostus ajankohtaiseen aiheeseen.

8 LÄHTEET

Kirjalliset lähteet:

Frände, D., Matikkala, J., Tapani, J., Tolvanen, M., Viljanen, P. & Wahlberg, M. 2006. Keskeiset rikokset. Helsinki: Edita.

Lappi-Seppälä, T. 2000. Rikosten seuraamukset. Helsinki: Werner Söderström lakitieto Oy – WLST.

Lappi-Seppälä, T., Hakamies, K., Koskinen, P., Majanen, M., Melander, S., Nuotio, K., Nuutila, A-M., Ojala, T. & Rautio, I. 2008. Rikosoikeus. Helsinki: WSOYpro.

Tapani, J. & Tolvanen, M. 2011. Rikosoikeus: Rangaistuksen määrääminen ja täytäntöönpano. Helsinki: Talentum.

Virolainen, J. & Pölönen, P. 2003. Rikosprosessin perusteet: Rikosprosessioikeus I. Helsinki: WSOY Lakitieto.

Sähköiset lähteet:

Aalto, S. 2016. Petosrikosten määrä kasvoi alkuvuonna Helsingissä – poliisi: Ole varovainen nettiososten kanssa. Viitattu 3.10.2016. <http://www.vantaansanommat.fi/artikkeli/416683-petosrikosten-maara-kasvoi-alkuvuonna-helsingissa-poliisi-ole-varovainen>

Keskusrikospoliisi: Tiedusteluosasto. 2013. Yrityksiin kohdistuvan ja niitä hyödyntävän rikollisuuden teematilannekuva 2013. Viitattu 4.11.2013. https://ek.fi/wp-content/uploads/petosrikollisuuden_teemakuva.pdf

Korkein oikeus. Ennakkotapaukset. KKO 2015:52.

Poliisi.fi. 2016. Internetiin liittyviä rikoksia ja ohjeita niiden hoitamiseen. Viitattu 30.10.2016. https://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista/poliisit_sosiaalisessa_mediasa/nettipoliisi/internettiin_liittyvia_rikoksia

Poliisi.fi. 2016. Maksukorttirikollisuus on kasvava rikosilmiö. Viitattu 4.10.2016. <http://poliisi.fi/rikokset/rikosilmioita/maksukorttirikollisuus>

Reinboth, S. 2016. Identiteettivarkauksia on kirjattu tuhansia rikosilmoituksia – Näin huijari vei ihmisten henkilötiedot ja kymmeniätuhansia euroja. Viitattu 15.11.2016. <http://www.hs.fi/kotimaa/a1477187650965#>

Rikollisuustilanne 2005: Rikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa. 2006. Viitattu 8.11.2016. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152461/220_Rikollisuustilanne_2005_.pdf?sequence=2

Rikollisuustilanne 2015: Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa. 2016. Helsingin yliopisto: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. ISSN 2342-7779.

Tilastokeskus. 2016. Petosten ja maksuvälinepetosten määrä lisääntyi vuonna 2015. Viitattu 20.10.2016. http://www.stat.fi/til/rpk/2015/04/rpk_2015_04_2016-01-19_tie_001_fi.html

Tilastokeskus. 2015. Rikosten määrä väheni 1,6 prosenttia vuonna 2014. Viitattu 20.10.2016. http://tilastokeskus.fi/til/polrik/2014/04/polrik_2014_04_2015-01-19_tie_001_fi.html

Tilastokeskus. 2014. Petosten ja maksuvälinepetosten määrä lisääntyi vuonna 2013. Viitattu 5.11.2016. http://tilastokeskus.fi/til/polrik/2013/04/polrik_2013_04_2014-01-17_tie_001_fi.html

Toivonen, J. 2015. Poliisi varoittaa: Petoksen tunnistaa esimerkiksi kiireestä kaupanteossa. Viitattu 30.10.2016. <http://www.hs.fi/kotimaa/a1421641790375>

Viralliset lähteet:

Rikoslaki 19.12.1889/39